

ТЕМА 16. ДЕРЖАВНИЙ ЛАД ІСПАНІЇ, 20 ст.

Основним конституційним актом Іспанії є Конституція 1978 року, яка після попереднього обговорення конституційною комісією парламенту та після схвалення парламентом була прийнята на референдумі.

Іспанія є парламентською монархією, з унітарним устроєм та демократичним політичним режимом.

Главою держави є король, який передає та утримує владу у спадок. Спадкування престолу відбувається за кастильською системою, тобто при право спадкування престолу надається чоловікам і жінкам при дотриманні переважного права чоловіків успадковувати престол.

Король наділений досить широкою сферою повноважень, однак переважна більшість з них здійснюється урядом держави.

Основними функціями і повноваженнями монарха є:

- контролює правильне функціонування державних інститутів;
- санкціонує і промульгує закони;
- скликає і розпускає Генеральні Кортеси (парламент);
- оголошує вибори проведення парламентських виборів;
- призначає після консультацій з політичними партіями, які отримали місця у парламенті, прем'єр-міністра з подальшим його затвердженням парламентом;
- за поданням прем'єр-міністра призначає міністрів і інших членів уряду;
- володіє правом помилування;
- представляє країну в міжнародних відносинах.

Законодавча влада в Іспанії належить двопалатному парламенту - Генеральним Кортесам, які складаються з Конгресу депутатів, та Сенату.

Конгрес депутатів є нижньою палатою парламенту, яка складається з депутатів в кількості від трьохсот до чотирьохсот осіб, які обираються шляхом загальних прямих виборів за пропорційною системою, строком на чотири роки. Активне виборче право і пасивне виборче право належить громадянам Іспанії, які досягли віку 18 років.

Сенат (верхня палата) є палатою територіального представництва. До складу верхньої палати входять по чотири представника від кожної провінції (територіальна одиниця другого рівня), від острівних провінцій один та три сенатори, від міст Сеута і Мелілья (північний берег Африки) по два від кожного. Члени верхньої палати від провінцій обираються шляхом загальних і прямих виборів. Окрім того, певне число сенаторів призначається представницькими органами автономних регіонів, тобто обираються шляхом загальних непрямих виборів.

У кожній з палат створюється постійна депутатська комісія, яка складається з голови палати та декількох депутатів (всього не менше 21 члена). Основним завданням комісії є виконання деяких функцій палати в перерві між сесіями.

Основними функціями парламенту є прийняття законів, бюджету і контроль за урядом. До особливих функцій парламенту належать вирішення питань регентства та опікунства.

Законодавчий процес. Правом законодавчої ініціативи володіють Конгрес депутатів, Сенат, уряду. Законопроекти приймаються депутатами обох палат на пленарному засіданні більшістю голосів. У випадку розбіжностей щодо прийняття рішення між палатами перевагу має Конгрес депутатів, який кваліфікованою більшістю, а в деяких випадках простою більшістю приймає остаточне рішення щодо законопроекту. Прийнятий закон передається для підписання і обнародування королю, який зобов'язаний це зробити на протязі 15 днів з дня прийняття законопроекту Генеральними Кортесами. Законодавство не передбачає право відкладального вето у короля. З досить широкого кола питань парламент вправі передати уряду компетенцію по прийняттю актів, що мають силу закону (акти делегованого законодавства). Такими актами, однак, не можуть змінюватися основні інститути держави та правовий статус особи.

Виконавча влада в Іспанії здійснюється Радою Міністрів. Глава ради міністрів здійснює керівництво урядом та координує діяльність його членів.

Кандидатура Глави уряду пропонується королем після консультацій з політичними партіями, які представлені в парламенті, і затверджується парламентом; після затвердження парламентом король своїм указом призначає Главу уряду. Уряд здійснює керівництво внутрішньою і зовнішньою політикою держави, обороною, управління фінансами, управління гуманітарною сферою. Особливим повноваженням уряду є право видання актів делегованого законодавства та право видання актів, які мають силу закону у деяких випадках, з наступним затвердженням їх парламентом на протязі 30 днів. Рада Міністрів несе колективну відповідальність перед Конгресом Депутатів, який вправі оголосити недовіру уряду, що тягне відставку останнього. Однак у випадку оголошення недовіри уряду, його глава вправі запропонувати Королю розпустити одну або обидві палати парламенту.

До судової влади належать суди загальної юрисдикції та суд конституційної юрисдикції. Система загальних судів очолюється Верховним Судом (Верховним Трибуналом Юстиції), та до її складу входять апеляційні суди та суди першої інстанції. До складу судової влади також належить Генеральна судова рада, яка здійснює управління в сфері судочинства, матеріальне та фінансове забезпечення судів, вирішення кадрових питань тощо. Конституційний суд є органом конституційного контролю, до складу якого входять вісім суддів, що призначаються терміном на дев'ять років в рівній пропорції обома палатами парламенту, урядом та Генеральною судовою радою.

Форма державного устрою в Іспанії хоча і визначається як унітарна, але вона наділена деякими особливостями. Територія держави поділяється на 17 автономних регіонів та двох міст: Мадрид, Кастилія-Леон, Кастилія-Ла-манча, Наварра, Арагон, Каталонія, Астурія, Галісія, Естремадура, Андалузія, Ріуха, Країна Басків, Мурсія, Валенсія, Балеарські Острови, Мелілья, Канарські острови, Сеута, Кантабрія. Кожний регіон наділений автономними правами, що визначається загальнодержавною конституцією і статутами автономних регіонів, які приймаються місцевою комісією або асамблеєю (місцевим представницьким органом) і затверджуються Генеральними Кортесами.

Асамблея обирає місцевий уряд на чолі з головою. В кожному з автономних регіонів діє призначуваний урядом представник, який здійснює функції державної влади на місці та координує роботу місцевих органів державної виконавчої влади. Територія автономних регіонів поділяється на провінції, які в свою чергу поділяються на муніципалітети. В провінціях і муніципалітетах діють представницькі (ради) і виконавчі органи місцевого самоврядування.

Описана вище модель дає підстави вважати, що державний устрій в Іспанії не є унітарним у “чистому” вигляді, а досить близько наближається до федеративної форми устрою.